

Kaarel Oja: lahendus Estonia juurdeehituseks on olemas

Estonia teatri juurdeehitus on nagu kuum kartul: keegi ei saa lubada, et see maha kukuks, kuid seda pikemalt enda käes hoida samuti ei taheta. Sellest vaatest on ettepanek algatada riiklik eriplaneering täitsa tervitatav, kirjutab Kaarel Oja.

Estonia teatri tuleviku küsimus, sealjuures juurdeehituse võimalikkus, on algusest peale olnud kaalutlus nelja suure teema vahel: looduskaitse, muinsuskaitse, linnaplaneerimine ja kultuuripoliitika. Seejuures pole neist ühelegi lihtsat vastust ning argumente leiab kõigis kategooriates nii poolt kui ka vastu.

Umbes aasta aega otsisid neis küsimustes ühiselt tasakaalupunkti Estonia ja Tallinna linna ekspertid. Lõpptulemusena sai välja pakutud päris mitu alternatiivi. Ennekõike tuli aga nentida, et ilma oluliste järeleandmisteta looduskaitsealsetes ja muinsuskaitsealsetes piirangutes ei saa neist ühegagi edasi liikuda.

Nüüd on välja käidud idee riiklikust eriplaneeringust. Küllaltki loominguuline mõte, sest reeglina on see formaat kasutusel riigikaitsealsete või strateegiliste taristu objektide ehitamiseks nagu näiteks Tallinna ringraudtee või mõni kaitseväge polügon. Ooperiteater ei näi esmapilgul seaduse mõtte alla mahtuvat, kuid jäägu see juristide hinnata. Igatahes sisaldab eriplaneeringu algatamise ettepanek õigeid asju ja teeb valitsusele "ettepaneku lahendada looduskaitsealised ja muinsuskaitsealised piirangud, mis välistavad rahvusooper Estonia juurdeehituse."

Arvata võib, et looduskaitsealised küsimused laheneksid kõige valutumalt. Mistahes kujul piirduks juurdeehitus Uue Turu platsiga ning Tammsaare park, mida me päriselt tajume Tallinna kesklinnas pargina, jääks puutumata.

Muinsuskaitsega on keerulisem. Meid piirab ühekorraga UNESCO maailmapärandi nimekirjas püsimiseks loodud vanalinna muinsuskaitseala kaitsekord, Uue Turu platsi all paiknevad ajaloolised müürid ning loomulikult Estonia hoone ise. Mistahes laiendus tähendaks jõhkvalt sekkumist kõigis kolmes kategoorias ning vähemasti minu taju on, et see tundub ka

err.ee

Rahvusooper Estonia
Estonia teater
Teater

laiemale avalikkusele liiga suure ampsuna.

Vähe on räägitud täiesti realistlikust võimalusest, et ümber- ja juurdeehitus piirduksid suuresti olemasoleva hoonega ning "kannatada" saaks vaid hoone enda muinsusväärtus.

Meenutame, et Estonia teatri peamised mured algavad sõnateatrile ehitatud teatrisaali spetsiifikast. Balleti jaoks on olemasolev lava liiga kitsas ja ooperi jaoks on saali kubatuur liiga väike. Lava puhul on lisatakistuseks olemasolev portaal, mis vaatevälja ja tegevusvõimalusi veelgi kitsendab ning vajalikest külg- ja tagalavadest annab kriitilise mõõdu heal juhul välja vaid üks.

Suurejooneliste teatrilavastuste jaoks on ideaalses ruumiprogrammis vaja tegelikult justkui kuute lava. Lisaks sellele, mida näeme saalist, on kaks külgedel (külglavad), kolmas lava taga (tagalava), neljas selle kohal (lavatorn) ja viies lava all.

Üllatuslikult nõuaks Estonia puhul kõige selle mahutamise saali ja lava praegusesse asupaika üpris väikesemõõdulist juurdeehitust. Kõige enam tuleks hoonet laiendada jätkuvasti Uue Turu platsile, kuid seda vaid tagalava mõõtudes. Külglavade tarbeks tuleks liikuda pisut ka G. Otsa tänava poole ning samuti ehitada täis hoone keskel asuv tühimik ja Talveaia pealne.

"Estonia saalis on ühe vaataja kohta umbes 5,5 kuupmeetrit õhuruumi, ooperisaal eeldab aga minimaalselt seitse kuupmeetrit."

Hoone kõrgus ei pruugi seejuures sugugi muutuda, sest lahendamist vajab niikuinii ka saali kubatuur. Nimelt on Estonia saalis ühe vaataja kohta umbes 5,5 kuupmeetrit õhuruumi, ooperisaal eeldab aga minimaalselt seitse kuupmeetrit. Lahendus on viia kõik saali ja lava tasapinnad mitmeid meetreid sügavamale maa sisse.

Sellele lahendusele on omakorda erinevaid alternatiive. Sarnane külg- ja tagalavade maht oleks saavutatav ka siis, kui kõike 90 kraadi pöörata ja uus saaliosa (praegusest ka suurem) ehitataks olemasoleva hoone keskele.

Loomulikult eeldab see juurdeehitusega võrreldes oluliselt jõhkramat sekkumist olemasolevasse hoonesse, kuid riivab palju vähem vanalinna kaitsekorda ning loodetavasti ei puudutagi maa-aluseid muinsusväärtusi. Samuti säästaks see suuremat osa Uue Turu platsi täis ehitamisest ja oleks seega kordades lihtsam aktsepteerida avaliku ruumi, peatänava ja linnaplaneerimise vaatenurgast.

Hoone enda metamorfoos saaks toimuda loomulikult ainult väga nõudliku rahvusvahelise arhitektuurikonkursi tulemusena ehk igasugused värvilised kastid oleksid välistatud.

Sarnaseid lahendusi mudeldas ka Tallinna ja Estonia ekspertkomisjon ning igatahes eeldaks see tõsiseid kompromisse Estonia soovitud ülejäänud ruumiprogrammis, kuid see kompromiss ei pruugi olla lõpuni valus. Alustame näiteks sellest, et kõik teised teatrid on uuslavastuste ettevalmistamiseks vajalikud töökojad praeguseks hetkeks juba ammu südalinnast hoopis äärelinnadesse kolunud.

Tegelikult oleks vaja samas protsessis selgeks arutada Estonia kontserdisaali poole tulevik, sest vähemasti ERSO on ju avalikult välja öelnud unistuse uue kontserdimaja rajamiseks.

Küsimus, kas uus saal praegusele lisaks või uus saal praeguses asukohas, on ka ülioluline kultuuripoliitiline küsimus.

Suuremahulise juurdeehituse ja lisanduva saali puhul ütleme ju selgelt, et eeldame Estonialt tulevikus pea kaks korda enam publikut, uuslavastusi ja etendusi ning nendime seeläbi ka hüppeliselt kasvavat toetust kultuurieelarvest selle kõige tegemiseks.

Kokkuvõttes näib idee riiklikust eriplaneeringust kaalumist väärt, sest aitab tõenäoliselt protsessi järgmiste käändude tagant liikuma. Selle kõrval on viimane aeg hakata vastama ka teistele seotud küsimustele Estonia teatri ja Estonia hoone tuleviku osas.

Toimetaja:

Kaupo Meiel

